

Congres Veranderend Grondgebruik

WELKOM

Woensdag 3 juni 2026 | Mauritskazerne, Ede

Casus Blauwe diensten in 't Klooster

Janneke Paalhaar en Inez de Leau - Kolkman

Programma

- Context waarin Vitens opereert
- Visie van Vitens op landbouw en bodem
- Casus 't Klooster
- Toepassing van de Mutual Gains Approach
- Resultaten en geleerde lessen
- Dilemma's en vragen

Voorzieningsgebied Vitens

24/7 drinkwater leveren:

- 6 miljoen klanten
- 105 winvergunningen
- 84 grondwaterbeschermingsgebieden
- 48000+ km waterleidingen

→ Vitens heeft veel burens

ip Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

**DE KRACHT
VAN KLEIN**

 Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

P10

VNG

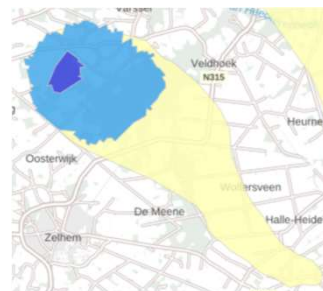
**UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

Voorzieningsgebied Vitens

24/7 drinkwater leveren:

- 6 miljoen klanten
- 105 winvergunningen
- 84 grondwaterbeschermingsgebieden
- 48000+ km waterleidingen

't Klooster

Verskillende beschermingszones:

- Waterwingebied
- Grondwaterbeschermingsgebied
- Intrekgebied

ip^o Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

 Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

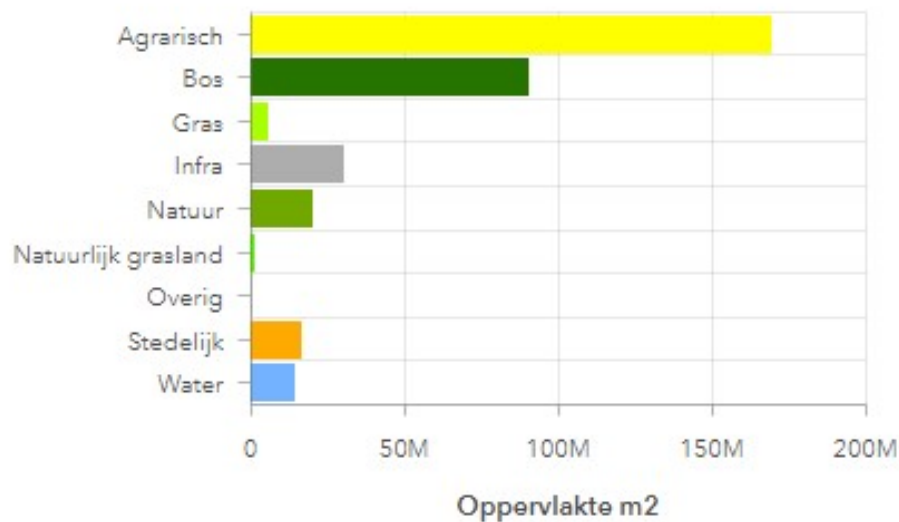
P10

VNG

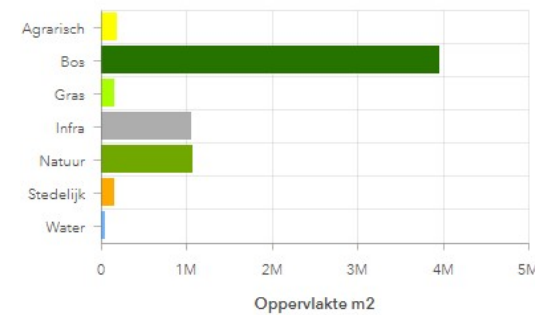
**UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

**DE KRACHT
VAN KLEIN**

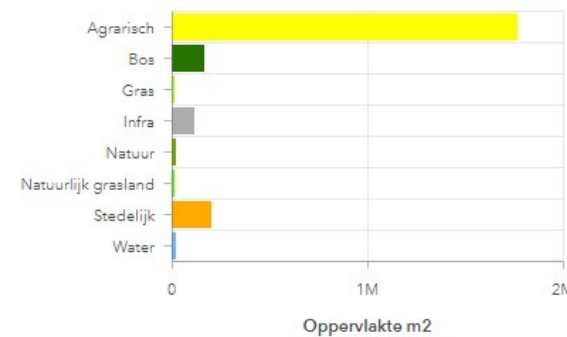
Hoe zien de grondwaterbeschermingsgebieden er uit?

Vitens
gemiddeld

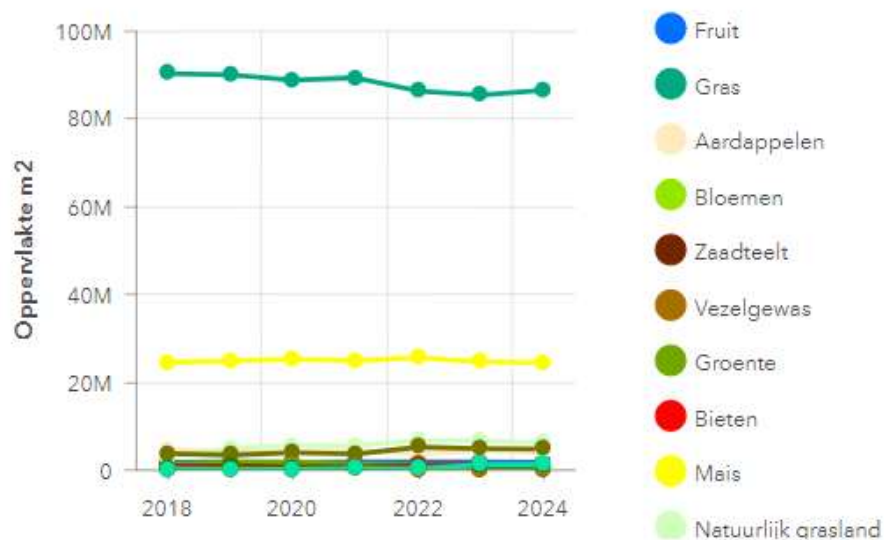
Soestduinen

Dinxperlo

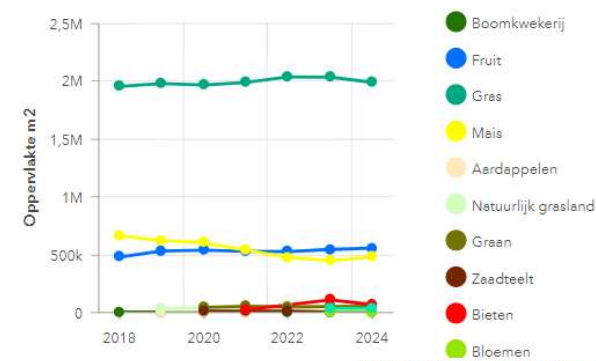
Inzoomend op agrarisch grondgebruik

Welke teelten zijn dominant? (BRP 2018-2024)

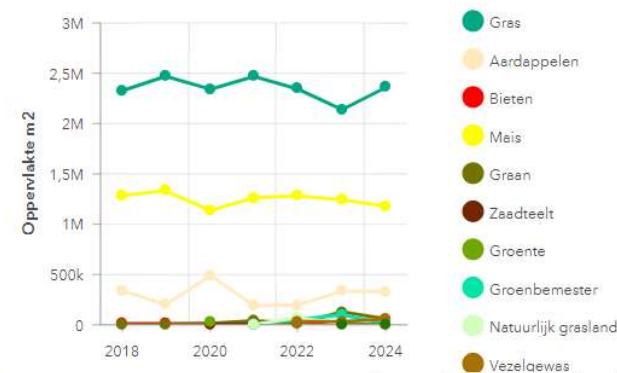

Veel grasland & mais!

Dus melkveehouders zijn belangrijke beheerders van de grond en bodem in 'onze' grondwaterbeschermingsgebieden.

Velddriel
(fruit)

Eibergen
(aardappels)

ip Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

K8 VAN KLEIN

**Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur**

P10

VNG

**UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

Transitie in denken

- Klimaatverandering zorgt voor droogte en piekbuien
- Grond- en oppervlaktewaterkwaliteit onder druk
- Vraag naar drinkwater neemt toe
- Drinkwaterwinning, landbouw en natuur concurreren steeds vaker om ruimte en water
- Vitens is afhankelijk van draagvlak in de omgeving ('license to operate')
- Traditionele sectorale benaderingen leiden onvoldoende tot duurzame oplossingen
- Vitens kiest daarom voor samenwerking en zet in op functiecombinaties in het gebied

(Drink)water raakt alles

Ruimtelijke ordening, economie, klimaat, landbouw, natuur...

Bron: Vewin

ip^o Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

**DE KRACHT
VAN KLEIN**

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

**UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

Ontwikkeling nieuwe visie op landbouw en bodem

Centraal staat het besef dat:

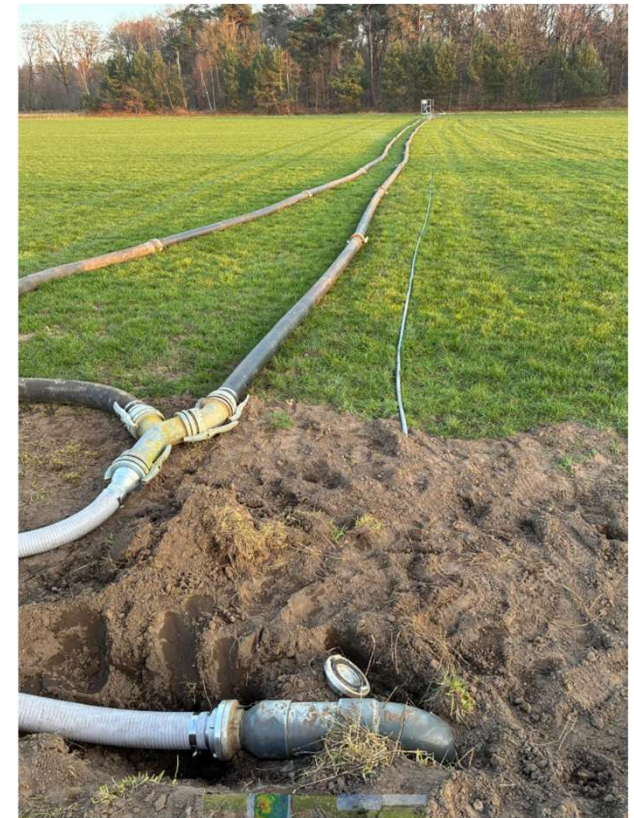
Boeren beheren de bodem en gebruiken het land in 'onze' brongebieden
Zij zijn een cruciale stakeholder in het (drink)watersysteem

Zonder samenwerking met boeren is de realisatie van een duurzaam (drink)watersysteem een utopie

Als we er niet in slagen onze watersystemen te verduurzamen is de drinkwatervoorziening voor miljoenen toekomstige Nederlanders onzeker

Ontwikkeling nieuwe visie op landbouw en bodem

Vier pijlers voor een nieuw frame

De bodem als basis

Een gezonde bodem staat aan de basis van een grond (drink)watersysteem. Die bodem wordt in waterwingebieden met name beheerd door onszelf (Vitens), daarbuiten met name door boeren en natuurpartijen.

De boer als buur

'Maatschappelijk verankerd zijn' houdt in dat we oog hebben voor lokale belangen. Draagvlak van onze burens voor de winningen is bepalend voor onze lokale license to operate. Boeren zijn onze grootste groep burens en daarmee een heel relevante stakeholdergroep.

De boer als partner

We zien en benaderen boeren rond onze winningen als maatschappelijk relevante ondernemers en potentiële partners, die naast hun primaire bedrijfsvoering een belangrijke rol kunnen vervullen in het beheren van het 'eerste filter' en in het verduurzamen van het watersysteem.

Samen verder

We handelen vanuit het besef dat we samen verder moeten en zetten in op duurzame functiecombinatie (drinkwaterwinning, landbouw en natuur). We focussen niet op tegengestelde belangen, maar op een duurzame toekomst en op wat ons daarin verbindt.

Casus 't Klooster

ip Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

 Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

DE KRACHT
VAN KLEIN

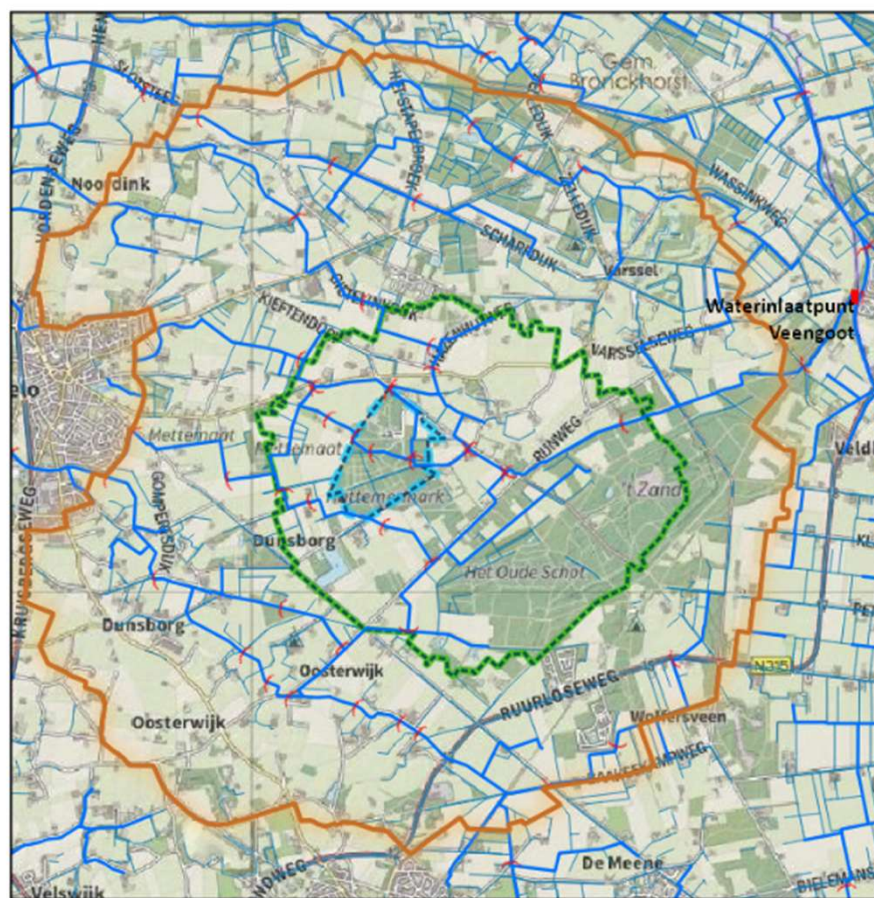
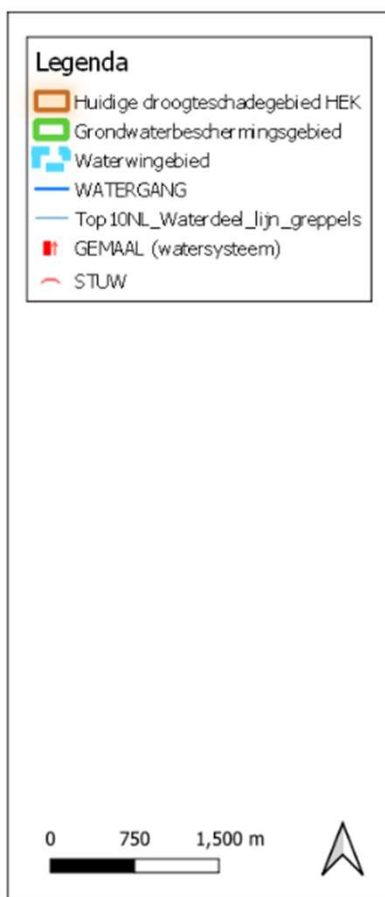
UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

Drinkwaterwinning 't Klooster

Pilot blauwe diensten

- Grote drinkwaterwinning (5,4 Mm³/j) in een droogtegevoelig deel van de Achterhoek
- 2019 brandbrief – veel spanning in het gebied
- Start gebiedsproces → samenwerking tussen Vitens, provincie Gelderland, Waterschap Rijn & IJssel, gemeente Bronckhorst, LTO en agrariërs
- Bestuurlijk vastgestelde doelen (in 2025): gezond watersysteem, toekomstbestendige landbouw en landschappelijke kwaliteit
- Pilot met vrijwillige 'blauwe diensten' gericht op waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid
- Agrariërs ontvangen een vergoeding voor bovenwettelijke maatregelen die bijdragen aan de gebiedsdoelen

ip^o Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

DE KRACHT
VAN KLEIN

Overzicht blauwe diensten

*Door agrariërs uit het gebied zelf voorgesteld,
beoordeeld en opengesteld door gebiedspartijen:*

- Vaste strorijke mest op bouwland
- Plantenresten op bouwland
- Eerder stoppen met drijfmest
- Versterken grasland
- Spotspray
- Bevloeiing en infiltratie op geschikte locaties

ip Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

 Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

P10

DE KRACHT VAN KLEIN

VNG

**UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

Toepassing Mutual Gains Approach (MGA)

**VANNACHT
HEBBEN WE ALLE
HEGGEN IN DE BUURT**

**OP PRAATHOOGTE
GESNOEID**

Loesje

loesje@loesje.nl
www.loesje.nl

MGA in de praktijk

- Focus op belangen en perspectief in plaats van standpunten
 - samenwerken aan toekomstbestendige landbouw én drinkwaterwinning
- Zoeken naar wederkerigheid en gezamenlijke meerwaarde
 - boeren zijn niet alleen buur, maar ook partner in het watersysteem
- Joint fact finding: samen leren over het watersysteem
 - bv. watersysteemanalyse
- Ruimte voor maatwerk en lokale oplossingen
 - gebiedsgerichte benadering
- Werken aan langdurige relaties en vertrouwen
 - meer draagvlak in het gebied

Resultaten en geleerde lessen

- Urgentie en momentum zijn cruciaal voor samenwerking
- Wederkerigheid vergroot vertrouwen en deelnamebereidheid
- Gebiedsprocessen vragen tijd, interne afstemming en omgevingsmanagement
- Een breed maatregelenpakket is nodig vanwege verschillen tussen bedrijven en bodemtypen
- Heldere communicatie en betrouwbare uitvoering zijn essentieel

Wat betekent dit voor Vitens?

- De casus toont hoe we de 'visie op landbouw & bodem' concreet proberen uit te voeren
- Omgevingsmanagement is geen bijzaak maar randvoorwaarde voor toekomstbestendige winningen
- Samenwerking levert meer draagvlak én betere inhoudelijke oplossingen op
- Vitens ontwikkelt zich van 'waterbedrijf' naar maatschappelijk verankerde gebiedspartner
- Deze aanpak lijkt perspectief te bieden voor opschaling naar andere gebieden

Enkele vragen en dilemma's

- Wie voelt zich hier eigenaar van drinkwaterbescherming?
- Wat vraagt een Mutual Gains Approach in gebiedsprocessen rond drinkwaterwinningen van de verschillende partijen? Is de rol van provincie, waterschap, gemeente en Vitens gelijk? Zo ja, waarom? Zo nee, waar verschillen de rollen?
- Hoe ver moet Vitens gaan in het mede vormgeven van landbouw- en gebiedstransities om de drinkwateropgave veilig te stellen?
- (Hoe) kunnen een lokale Mutual Gains Approach en de toenemende inzet van normering en regulering (provinciaal/nationaal) samen gaan?
- Wanneer is een (Mutual Gains) gebiedsproces succesvol?

Enkele vragen en dilemma's

- Wie voelt zich hier eigenaar van drinkwaterbescherming?
- Wat vraagt een Mutual Gains Approach in gebiedsprocessen rond drinkwaterwinningen van de verschillende partijen? Is de rol van provincie, waterschap, gemeente en Vitens gelijk? Zo ja, waarom? Zo nee, waar verschillen de rollen?
- Hoe ver moet Vitens gaan in het mede vormgeven van landbouw- en gebiedstransities om de drinkwateropgave veilig te stellen?
- (Hoe) kunnen een lokale Mutual Gains Approach en de toenemende inzet van normering en regulering (provinciaal/nationaal) samen gaan?
- Wanneer is een (Mutual Gains) gebiedsproces succesvol?

ip^o Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

 Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

P10

**DE KRACHT
VAN KLEIN**

VNG

**UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**